

Agrosòfia, la saviesa de la pagesia

Durant la segona meitat del segle XX, gairebé de forma simultània, a Noruega, França i Catalunya, sense conèixer-se entre ells, Arne Naess, Félix Guattari i Raimon Panikkar ens parlen d'ecosofia. La saviesa de la Terra. La filosofia de l'harmonia o l'equilibri ecològic. La invitació a escoltar la Terra, descobrir que en som part, trobar-hi el nostre encaix. Amb el convenciment que, en qualsevol decisió que l'afecti, la Terra ha de ser el criteri definitiu a considerar. Proposant-nos una visió cosmoteàndrica del món, amb els seus components físic, mental i espiritual, presents i interdependents en tot el que és real.

TEXT: TON ARMENGOL I PUIG. ESCOLA AGRÀRIA DE MANRESA.

L'agrosòfia apareix quan aquesta mirada es focalitza en l'espai agrari. Quan percebem la saviesa de l'agrosistema en tota la seva dimensió, amb l'agricultor, la ramadera, com un element més de la xarxa complexíssima de vida. Quan la gestió de l'entorn agrari permet i potencia la interconnectivitat entre tots els factors biòtics, entesos en la seva accepció més àmplia. Quan les decisions es prenen escoltant el cos, la raó i la transcendència.

Tradicionalment, diferents cultures han adoptat aquesta visió per fonamentar les seves pràctiques pageses. A casa nostra, també, fins fa ben poc, la terra, la pairalia, la finca, transcendien les persones que la treballaven, l'habitaven, en tenien cura. I, en fer-ho, hi eren presents d'una forma determinant, natural i respectuosa, les generacions anteriors. I les decisions que es prenen tenien presents les generacions que havien de venir. Perquè, al capdavall, es gestionava un llegat que s'havia rebut i que calia transmetre. Un espai que s'havia de custodiar curosament perquè indefinidament fos el sostenidor dels fills dels fills. Un lloc on cadascú passava només un determinat temps.

TORNAR A LA MIRADA INTEGRAL

Amb el canvi de paradigma que implica la Revolució Verda, a mitjan segle passat, amb la industrialització del camp i la incorporació intensiva de maquinària, matèries primeres i energia externa, es desenfoca bona part de la visió tradicional. Perquè la tradició sovint és vista com un fre a la modernització.

Simultàniament, però, apareixen col·lectius que reivindiquen una renovada perspectiva holística. I han perviscut corrents, sistemes o formes de gestió

agrària conscients, sostenibles, sensibles. Velles mirades revolucionàries. Com la revolució del bri de palla a la qual, provocadorament, naturalment, ens convida Masanobu Fukuoka.

Com la proposta integral que aborda la permacultura, amb la utopia de la gestió energètica al centre i amb la cura dels sers, imprescindible en cada àmbit que es contempli. Amb la integració de tots els aspectes relacionats amb la vida que es tradueix en un disseny de l'espai vital harmònic, pràctic, perdurable.

O l'eclosió de l'agricultura ecològica. La seva aposta per treballar amb la vida, particularment en les seves expressions més menudes, en lloc de combatre-la. I l'expansió cap a l'agroecologia, per deixar clar que no és suficient el màxim respecte ambiental en la producció si no va acompanyat d'una ètica integral que inclogui les relacions humanes.

Com ara la proposta biodinàmica, màxima expressió de la visió cosmoteàndrica, sabedora que el cosmos no és una extensió aliena a la finca, a les plantes, al bestiar, a les persones. La visió que, des de la terra, ens convida a mirar el cel.

O l'aparició engrescadora de l'aposta regenerativa, que va més enllà del conservacionisme per recuperar part d'aquestes xarxes vitals ignorades, infravalorades, damnificades.

Propostes diverses que s'aproximen en la concepció agrosòfica de l'espai agrari. Pautes per pensar-lo, fer-lo i sentir-lo. Per viure'l. I permetre que es visqui indefinidament.

UNA GESTIÓ CONSCIENT

La pagesa, el ramader, no són una mera part més del sistema, d'acord. Exerceixen un rol de gestors i transformen significativament l'entorn per obtenir-ne una pro-

01. Finca de Can Poc Oli
Mercé Vinyals.

02. Plaques solars darrere
d'un girasol a Can Poc Oli
Rebeca Molero.

ducció. I poder-ne viure. Però, per anar bé, sota uns paràmetres de profund coneixement i consideració del sòl, del màxim foment de la biodiversitat, de respecte pels ritmes biològics naturals de creixement de les plantes i els animals, dels seus hàbits de comportament, de racionalització en l'ús dels recursos naturals, de preservació del patrimoni genètic, paisatgístic, cultural... Tot plegat per oferir bons aliments amb un sistema de gestió de l'espai agrari que permeti fer-ho de forma perdurable.

L'agrosòfia com una mirada al tros des de la consciència. Que permet llegir el cel, endevinar la saó, saber l'herba que anirà bé a aquell animal

Amb mirades que compatibilitzen els nous coneixements científics, les benvingudes ajudes tècniques, amb la saviesa ancestral, integradora, apresada subjectivament, localment, lentament, a partir de la suma d'experiències. I aprehesa col·lectivament.

Justament aquesta incardinació dins l'agrosistema, el contacte permanent i determinant amb els

cicles dels cultius, amb els ritmes de creixement del bestiar, la successió del bosc, la relació quotidiana amb tots els ingredients del patrimoni natural, facilita un pensament i una percepció singular de l'entorn. I propicia un obrar i un saber fer determinat. Amb la capacitat d'aturar-se a observar, escoltar, sentir.

Per adonar-se que la vida, en cada un dels processos que la integren, té la seva pròpia dinàmica, sense entendre-hi de presses. Per copsar que la vida és una suma de vides interconnectades, dependents. Que té poc sentit l'una sense totes les altres. Que el que afecta un individu, una comunitat, repercuteix en la resta. Que som expressions diverses d'una mateixa complexió.

Per intuir les dimensions còsmiques, racionalment improcessables. Per ser conscients de la vastitud de temps i espai. I reconèixer la poquesa de la ubicació que s'habita i l'efímer de cada existència. Per percebre el lloc i el temps de cadascú. En les justes mesures d'importància i d'insignificança. I la constatació de provisionalitat que fa inevitable transcendir la pròpia generació, tenir consciència d'esdevenidor, ser baula, fil connector, flux. Marmessor, transmissor d'un saber fer gairebé epigenètic.

Per constatar la incontrolabilitat de molts factors i el grau d'atzar dels fenòmens naturals. I no obstant això, o potser per això més, el benefici d'intuir i preveure, mesurar i inferir, concloure i recordar. Predisposar i facilitar. I, en acabat, deixar fer i acceptar. I, és clar, celebrar i agrair.

AMB EL VINCLE DE LA COMUNITAT

En un entorn de demografia disseminada -el mas, el poble-, que convida a fer xarxa, cooperar, conciliar. Enllà d'una individualitat més limitada, més vulnerable. Devers la col·lectivitat més sàvia, més capaç, més resilient. En unes tasques sovint estacionals que són més ben enteses i més reeixides empreses conjuntament, des del compartir. Del rebre i el donar. Des del suport mutu. Comunalitat que forja l'ètica en les relacions humanes.

Una dispersió geogràfica que ha inculcat l'esperit d'autonomia. Amb l'autosuficiència que permet la simplicitat, la racionalitat i l'enginy, l'austeritat i la cultura del rebost i el celler, del reparar i el reusar. L'agrosòfia com una mirada al tros des de la consciència. Que permet llegir el cel, endevinar la saó, saber l'herba que anirà bé a aquell animal. Arrelar i transhumar. Fluir amb i al mateix ritme de la terra, mimar les relacions amb l'altre, discernir l'essencial. Un compendi de saber fer i de saber estar. Amb destresa pràctica, raciocini i obertura d'esperit.

En definitiva, la concepció de l'entorn agrari com una fractal de món rebent la incidència d'elements incommensurables. Imbricat en la complexíssima xarxa que batega. Com a conjunció del que ha passat i de futurs imprevisibles. Amb el bagatge d'un saber tradicional inestimable enriquit i transmès al llarg dels anys. Disponible i empoderadora. L'agrosòfia, aquesta saviesa de la pagesia. 🌿